

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISTORIE, CIVILIZAȚIE, CULTURĂ”

**Alexandru Lupeanu-Melin (1887-1937) un mentor cultural
al neamului**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator științific:
Prof. univ. dr. Simona NICOARĂ

Doctorand:
LÁSZLÓ (căs. Barabás) Claudia Magda

Cluj-Napoca

2021

Cuprins

Introducere.....	6
I. Contextul social politic și cultural din Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX	47
a) Aspecte privind mișcarea națională din Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX	47
b) Locul nașterii, familia și copilăria lui Alexandru Lupeanu-Melin	66
c) Primii ani de școală, gimnaziul, studiile efectuate la Seminarul Teologic din Blaj	69
d) Student la Universitatea Regală din Budapesta	80
e) Lupeanu-Melin și Societatea Academică “ <i>Petru Maior</i> ” a studenților români din Budapesta	86
f) Student la Universitatea „Ferencz Jozsef” din Cluj.....	97
II. Alexandru Lupeanu-Melin în vâltoarea primului război mondial și a luptei pentru unitate națională	101
a) Redactor la gazeta „Olteanul” din Făgăraș.....	101
b) Participant activ la evenimentele de la Blaj din octombrie-noiembrie 1918	111
c) Participant, delegat și evocator al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.....	121
III. Alexandru Lupeanu-Melin, profesor și director de liceu în Blaj.....	132
a) Activitatea de profesor și director la Liceul român unit de fete din Blaj.....	132
b) Principalul organizator al serbărilor jubiliare prilejuite de aniversarea a 175 de ani de la înființarea primelor școli ale Blajului	139
IV. Alexandru Lupeanu-Melin un remarcabil gazetar pentru popor.....	146
a) Ucenicia gazetărească ca redactor la „Solia satelor” din Cluj (1912-1913).....	146
b) Director și proprietar al gazetei populare „Unirea Poporului” din Blaj (1919-1937)	159

V. Preocupările literare, dramaturgice și lingvistice ale lui Alexandru Lupeanu-Melin	185
VI. Alexandru Lupeanu-Melin la „Astra”.....	210
a) Alexandru Lupeanu-Melin la începutul colaborării cu „Astra”	213
b) Alexandru Lupeanu-Melin membru al Comitetului Central al „Astrei” și președinte al despărțământului Târnava Mică	219
c) Serbările jubiliare ale „Astrei” de la Blaj din august 1911 și septembrie 1936.....	228
d) Școlile țărănești înființate de „Astra” la Blaj.....	236
VII. Activitatea depusă de Alexandru Lupeanu-Melin în restituirea unor valori spirituale românești.....	246
a) Director al Bibliotecii Centrale Arhidiecezane din Blaj.....	246
b) Culegător și editor de folclor tradițional românesc.....	260
VIII Câteva aspecte privind activitatea politică desfășurată, în sens național, de Alexandru Lupeanu-Melin.....	269
IX Ultimii ani ai vieții:boala, moartea, înmormântarea și testamentul lui Alexandru Lupeanu-Melin.....	278
a) Vocea gazetelor.....	282
b) Panegirice rostite la înmormântarea lui Alexandru Lupeanu Melin	308
c) Înmormântarea lui Alexandru Lupeanu-Melin.....	333
d) Testamentul.....	334
Concluzii	336
Anexe.....	353
Bibliografie	389

Cuvinte cheie: mentor cultural, gazetar popular, astrist, asociații culturale, școli țărănești, bibliotecar arhidiecezan. militantism, istoria elitelor; Societatea „Petru Maior” din Budapesta;

Lucrarea mea doctorală, intitulată *Alexandru Lupeanu-Melin (1887-1937), un mentor cultural al neamului*, este rezultatul a peste șapte ani de cercetare în diferite arhive și biblioteci din Cluj-Napoca și din țară. Motivul alegerii temei despre Alexandru Lupeanu-Melin, îl reprezintă faptul că viața și opera culturală, școlară, publicistică a patriotului român constituie un subiect puțin cercetat, lucrarea propunându-și să aducă o contribuție semnificativă la cunoașterea istoriei elitelor românești, în rândul cărora Lupeanu ocupă un loc binemeritat. Lupeanu-Melin a fost un cărturar de înaltă probitate intelectuală și morală cu o puternică vocație a dăruirii de sine. Fără vanități, lipsindu-i orgoliul posterității, și-a asumat misiunea slujirii idealurilor generației sale.

Lupeanu-Melin a sacrificat energie, pasiune, talent, voință, inițiativă, pentru binele semenilor săi. Lupeanu reprezintă exemplul tipic al intelectualului ardelean implicat activ, în plan cultural și politic, la întreținerea mereu trează a spiritului național în rândul românilor transilvăneni în vremea regimului dualist austro-ungar. Aparține aceluși grup elitist participant activ în plan cultural și politic la marea izbândă de la 1 Decembrie 1918, prin făurirea statului național unitar român, cât și în consolidarea României Mari în perioada interbelică.

Cercetarea mea doctorală se înscrie în orizontul biografic socio-istoric românesc și s-a dorit o abordare complexă a vieții și activității cărturarului Alexandru Lupeanu-Melin. Totodată, lucrarea poate fi considerată o cercetare interdisciplinară, de vreme ce am folosit instrumente de lucru specifice, nu numai istoriei, ci și etnologiei, literaturii și sociologiei. Alexandru Lupeanu a fost considerat un exemplu de integritate sufletească, a avut o atitudine pasionată în toate acțiunile și activitățile sale, înscriindu-se în rândul elitei naționale pătrunsă de naționalism și patriotism. Explicația mesianismului său național rezidă din dorința profundă de a contribui la mișcarea de emancipare națională, înainte de 1918, apoi la opera de regenerare națională de după 1918. Militantul blăjean și-a pus întreaga sa capacitate practică și intelectuală în slujba mulțimilor pe care le-a slujit cu un devotament desăvârșit, prin tot ce a gândit, scris și realizat, fiind o personalitate exemplară care și-a pus în slujba comunității talentul, energia, inițiativa, bunurile personale. Nici un gest de ambiție personală nu îl face să se substituie cauzei obștești. A

fost un om care a crezut în idei, în cele înălțătoare mai ales, și nu a încercat nimic altceva toată viața decât realizarea acestora, și în nici un caz strictul avantaj personal. Testamentul său și moștenirea lăsată, sunt o dovadă cât se poate de relevantă, că totul a fost sacrificat pentru binele public, viața sa rămânând o pilduitoare pagină de substituire a intereselor personale în folosul neamului său. Pe parcursul vieții sale, Alexandru Lupeanu-Melin a dat dovadă de o integritate sufletească exemplară, bazată pe virtuțile unei filozofii populare străvechi și pe tradițiile unei morale sănătoase care elimină de la sine compromisul, impostura sau inconsistența morală. În diversitatea domeniilor sale de activitate Alexandru Lupeanu-Melin s-a implicat cu multă energie și însuflețire, aducându-și o importantă contribuție la progresul social, cultural, spiritual, intelectual a națiunii române, într-o perioadă dificilă, dar și de avânt al existenței sale, după 1918.

Alexandru Lupeanu-Melin a fost prețuit pentru meritele sale, ca om de cultură, ca scriitor, ca publicist, ca dascăl și nu în ultimul rând ca un astrict de prima linie. A fost perceput de contemporanii săi drept o personalitate impunătoare, un temperament mereu în acțiune pentru binele poporului său. Drept recunoaștere a meritelor sale în lupta de dezrobire a națiunii române din Ardeal, în noiembrie 1919, la alegerile parlamentare, Alexandru Lupeanu-Melin este ales deputat în primul parlament al României Mari.

Foarte multe aspecte prezentate în teză, o recomandă pentru a fi utilizată drept o importantă sursă de informație în cercetarea istorică privind personalitatea lui Alexandru Lupeanu-Melin cât și a vastei sale activități în diferite domenii. Toate capitolele lucrării prezintă aspecte, în majoritatea lor, puțin cercetate sau necunoscute. Precizăm faptul că mare parte din documentația folosită la întocmirea tezei, se încadrează în categoria izvoarelor inedite, folosindu-ne de diferite fonduri arhivistice, dintre care se detașează fondul personal Alexandru Lupeanu-Melin, fondul Bibliotecii Centrale din Blaj, fondul Astra, despărțământul Blaj și Târnava Mică. Cercetarea mea își propune o investigație detaliată a fiecărei etape a vieții lui Alexandru Lupeanu-Melin, cât și a principalelor sale preocupări ca dascăl și director de liceu, inspector școlar arhidiecezan, bibliotecar mitropolitan, director al gazetei „Unirea Poporului”, publicist, membru al Societății Scriitorilor Români, membru și vicepreședinte al Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat, membru în comitetul central al „*Astrei*” și președintele de despărțământ, domenii care să îmbogățească în mod consistent toate scrierile care i-au fost consacrate până în prezent.

Instrumentele metodologice pe care le-am folosit în elaborarea acestei lucrări au fost în principal descrierea, narațiunea, comparația, analiza, sinteza, statistica. Descrierea a fost modalitatea, cea mai accesibilă expunerii trăsăturilor caracteristice subiectului lucrării. Colectarea și analiza datelor, cât și a evenimentelor nu poate fi concepută decât prin stabilirea faptelor, înțelegerea și interpretarea acestora. Memorialistica, corespondența, jurnalele și documentele rămase, operele literare ale subiectului în cauză, îndeosebi cele de natură autobiografică ușurează accesul cititorului la cunoașterea și înțelegerea evenimentelor. Din diferite descrieri am reținut materialul faptic supus unei analize pertinente. În realizarea tezei m-am folosit și de anumite date oferite de statistică, pe care o consider o metodă utilizabilă la întocmirea unor lucrări științifice. Prin metodele statisticii se observă dimensiunea cantitativă a fenomenelor și se caută constantele acestora. Metoda statistică nu este doar descriptivă și analitică, ea putnd stabili chiar raporturi de cauzalitate.

Structura lucrării este concepută în capitole și subcapitole, care urmărește să îmbine dimensiunea tematică cu cea cronologică. Primul capitol prezintă contextul social-politic și cultural din Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Capitolul cuprinde câteva aspecte privind mișcarea națională din Transilvania în perioada menționată, informații privind familia și copilăria patriotului blăjean. Sunt prezentate, cronologic, etapele pregătirii intelectuale ale lui Alexandru Lupeanu, de la școala primară din Ciuci până la studiile universitare din Budapesta și Cluj. Sunt evidențiate acțiunile național-patriotice și culturale desfășurate de tânărul student român în fruntea Societății Academice „*Petru Maior*” din Budapesta. Această etapă este esențială în perspectiva devenirii lui Alexandru Lupeanu ca reprezentant îndreptățit al elitei intelectualilor transilvăneni. Faptele și acțiunile sale, realizate în folosul neamului românesc, absolut dezinteresat material, ne îndreptătesc să susținem această afirmație. Meritele dovedite în conducerea Societății „*Petru Maior*” din Budapesta au fost apreciate chiar și de jurnaliștii unguri, impresionați de spiritul național, întreținut de președinte în rândurile studențimii române.¹

Al doilea capitol *În vâltoarea luptei pentru unitate națională* l-am conceput în trei subcapitole în funcție de evenimentele în care este implicat Alexandru Lupeanu, la finalul cărora se va realiza mult visata unitate națională a românilor. Primul subcapitol surprinde aspecte, din activitatea sa din perioada primului război mondial, ca student la Cluj, ca redactor al gazetei

---

¹ Dr. Szirmay Ödon, „Roman diakok tanyajan”, în *A nap*, 18 ianuarie 1914, p.7.

„Olteanul” din Făgăraș, colaborator permanent la „Românul” și „Poporul român”, apoi contribuția deosebită pe care a avut-o prin implicare directă cât și prin campanii de presă la înființarea orfelinatelor din Sibiu și Blaj cât și la deschiderea spitalelor pentru răniții de război. Alt subcapitol dezvăluie implicarea lui Lupeanu în evenimentele din Blaj și împrejurimi din octombrie–noiembrie 1918. Este evidențiată contribuția importantă adusă la opera de inaugurare și organizare a noii administrații românești în această parte a Transilvaniei, colindând satele dintre Mureș, Târnave și Secaș, înfruntând greutățile din satele Apusenilor, organizând peste tot consilii naționale și gărzi țărănești, îndemnând mereu la liniște și bună conviețuire. Devine membru al Consiliului Național Român din Blaj și comisar în Garda Națională blăjeană. Al treilea subcapitol prezintă contribuția adusă de Lupeanu la pregătirea, popularizarea și desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918. În cinstea evenimentului a redactat o gazetă ocazională intitulată „Alba Iulia” „organul proclamării unității naționale”, distribuită participanților la marele eveniment „care să străbată întreaga suflare românească.”² Zilei de 1 Decembrie 1918 Alexandru Lupeanu îi consacră zeci de pagini de însemnări, în care își etalează calitățile deosebite de evocator și portretist, realizând admirabile pagini închinare marii sărbători de la Alba Iulia.

Marile domenii de activitate, în care s-a impus Alexandru Lupeanu, se deschid cu capitolul trei al tezei care-i prezintă activitatea de profesor și director de liceu la Blaj. Munca sa didactică este caracterizată printr-o conștiinciozitate și o corectitudine exemplară, pe înțelegerea perfectă a legilor educației. Facem aceste afirmații bazându-ne pe cunoașterea personalității dascălului Lupeanu, fapt înlesnit prin lecturarea caietelor sale de însemnări, cât și pe aprecierile elevilor și părinților la adresa profesorului Lupeanu.³ Sunt evidențiate calitățile sale de profesor și director, atmosfera tinerească plină de entuziasm de la Liceul de fete din Blaj, unitate școlară în care și-a desfășurat aproape în întregime activitatea sa didactică. Un subcapitol evidențiază rolul esențial, îndeplinit de Lupeanu, în reușita festivităților prilejuite de serbările jubiliare a celor 175 de ani de la înființarea primelor școli ale Blajului. Remarcabilă rămâne lista întocmită de Alexandru Lupeanu, cuprinzând cei 341 de dascăli, pe care i-au avut școlile Blajului de la înființarea lor până la jubileul din 1930.

---

² „Bine ați venit”, în *Alba Iulia*, organ al proclamării unității naționale, anul I, 1 Decembrie 1918, p.1.

³ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, fond *Alexandru Lupeanu-Melin*, nr. 151, f.1-69; vezi Însemnări de pe vremea când Alexandru Lupeanu era profesor la Blaj.

Capitolul patru al tezei este rezervat gazetarului Alexandru Lupeanu-Melin. Într-o primă parte este prezentată activitatea sa de gazetar pentru popor la „Solia satelor” apărută la Cluj în perioada 1912-1914. Gazeta, care, se adresa, mai ales, locuitorilor satelor din Ardeal era pusă în slujba idealului național, pentru a menține trează conștiința neamului, spiritul românesc activ, să păstreze vie flacăra culturii, a limbii, care să permită conservarea și dezvoltarea ființei naționale. Cealaltă gazetă, „Unirea Poporului”, a avut o apariție mai îndelungată, din 1919 până în 1946, fiind interzisă de regimul comunist, care se afla în plin proces de instalare și trecere spre stalinismului cultural. A beneficiat de redactori și colaboratori competenți, cu o temeinică pregătire, fiind considerată cea mai bună gazetă populară din Transilvania. „Unirea Poporului” devine, la un moment dat, monitorul oficial al „*Astrei*” ca o „binemeritată recunoaștere, din partea forului diriguitor al Asociațiunii, a diversității de mijloace prin care gazeta se implică în realizarea într-un mod vrednic de laudă a unei ample și utile propagande culturale în majoritatea comunelor despărțământului de Târnava Mică.”⁴ .

Capitolul cinci al tezei cuprinde preocupările literare, dramaturgice și lingvistice ale lui Alexandru Lupeanu-Melin. Activitatea sa literară, deosebit de bogată și de variată, răspândită în ziarele și revistele vremii sau adunată în volum, cuprinde toate genurile literare: proză, poezie, teatru. Trăsăturile specifice operei sale literare, evidențiate în lucrare sunt: construcții literare de dimensiuni reduse, sub forma schițelor, povestirilor, nuvelor, dar cu o reală forță epică; impresiile scriitorului asupra unor fapte sau oameni din mediul său familiar, din satul copilăriei sale, sau din vremea studiilor liceale și universitare; transpunerea literară a unor biografii dramatice; finalismul etic al compozițiilor sale; descrierea Blajului și a principalelor sale instituții. În privința creației lirice este precizată și exemplificată factura modestă a acesteia, mult sub valoarea prozei literare. Sunt poeziile de inspirație rustică, unele de factură coșbuciană, dar și versuri inspirate din lupta pentru dreptate și libertate națională care pot trezi un anumit interes, prin mesajul lor de un cald și sincer patriotism. Reprezentativă pentru întreaga operă literară a lui Alexandru Lupeanu rămâne ultima sa creație „*Evocări din viața Blajului*”, prezentată pe larg în capitolul rezervat creației literare, în care „autorul vrăjește prin vremurile a două veacuri o icoană pitorească și autentică a Blajului, din mozaicuri cizelate și alăturate cu o

---

⁴ „Activitatea despărțământelor în cursul anului 1925”, în *Transilvania*, anul 57, nr. 8-9 august-septembrie 1926, p.498.

deosebită măiestrie. Din tradiție orală, prin slovă de document, cărora talentul d-lui Lupeanu le-a suflat duh viu, acestea primesc o și mai pronunțată notă de autenticitate.”⁵

Capitolul șase al tezei este consacrat în întregime activității desfășurate de Alexandru Lupeanu în cadrul „*Astrei*”, ca membru al Comitetului Central, ca responsabil al secției literar-filologice a „*Asociațiunii*” cât și ca președinte al despărțământului Blaj al „*Astrei*”. Într-o primă parte Lupeanu este remarcat ca făcând parte între cei mai iscusiți și mai entuziaști propagandiști culturali ai „*Asociațiunii*”, unul dintre aștrii transilvăneni, care au intuit rolul important jucat de „*Asociațiune*” înainte dar și după realizarea dezideratului național. În noile condiții a unei Româniî Întregite accentul era pus pe reluarea acțiunilor de popularizare a culturii în rândul poporului, pentru a-l face conștient de individualitatea și de originea sa, de forțele, datoriile și drepturile sale.

Nemărginita lui dragoste pentru satul românesc l-a determinat în 1930, să preia conducerea despărțământului județean Târnava Mică al „*Astrei*”, cu sediul la Blaj, făcând în satele din jurul Blajului cea mai însuflețită apostolie culturală. Toate aceste acțiuni desfășurate în despărțământul cu centrul la Blaj sunt detaliate într-un alt subcapitol al lucrării. Convins de forța pe care o are cultura în existența națională a unui popor, Alexandru Lupeanu, ca un adevărat mentor cultural al neamului său, a stăruit la răspândirea ei printre cei mulți. În aceeași intenție generoasă, de a îmbunătăți soarta țărănimii române, Alexandru Lupeanu pune în aplicare în 1934, cu sprijinul „*Astrei*”, o idee experimentată doar în câteva locuri din țară, respectiv deschiderea unor școli superioare țărănești, una de băieți în 1934 și alta de fete în 1936, cu o durată de 3 săptămâni, cu scopul de a forma pentru satele despărțământului „agenți ai culturii din chiar sânul poporului.” Aceste școli țărănești aveau drept scop, în accepțiunea lui Alexandru Lupeanu, încercarea de a schimba atitudinea țăranului român față de condiția lui socială, realizând în același timp, un țăran de o nouă factură spirituală, păstrător până la venerație a bogăției tuturor manifestărilor sale etnice și etice. Al treilea subcapitol este rezervat celor două mari aniversări din istoria „*Astrei*” și anume sărbătorirea semicentenarului din anul 1911, cât și împlinirea a 75 de ani de existență a acesteia, sărbătorită tot la Blaj în 1936.

Capitolul șapte al tezei, se ocupă de alte două importante preocupări avute de Alexandru Lupeanu-Melin și anume de director al Bibliotecii Centrale din Blaj și de culegător de folclor

---

⁵ „Evocări din viața Blajului”, în *Patria*, anul XIX, nr.144, 4 iulie 1937, p.1.

autentic, editor al unor importante valori spirituale românești. În primul subcapitol îi este evidențiată munca sisifică de la Biblioteca Arhiecezană în ordonarea numărului imens de documente, acte, foi volante, mii de pagini de manuscrise, procese-verbale sinodiale, protocoale vechi, pe care a căutat să le grupez după ani, autori sau după conținutul acestora. A alcătuit sute de dosare, așezând meticulos în cartoane orice hârtie, cât de mărunță, care cuprindea știri și fapte legate de istoricul și tradițiile Blajului, de oamenii lui și realizările acestora. A descoperit în depozitele bibliotecii informații despre prima trupă de teatru ambulant românesc, a restituit culturii românești culegerea de poezii și cântece populare „*De pe Secaș*” „scânteietoare creații a poporului român”, a repus în circulație lucrarea „*Povestea lui Archirie*” de la 1773, a realizat din proprie inițiativă un studiu istorico-literar, descriptiv, asupra manuscriselor lui Samuil Micu Clain, aflate în biblioteca blăjeană. Sunt precizate, de asemenea, valoroasele donații de cărți și documente de care a beneficiat biblioteca în decursul timpului, inclusiv de donația venită din partea împărătesei Maria Tereza, în vremea episcopului Grigorie Maior.

Este prezentată, de asemenea, contribuția valoroasă adusă de Lupeanu la îmbogățirea tezaurului folcloric românesc. Sunt menționate colecțiile sale de folclor, păstrate la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale din Cluj, care studiate de experții în domeniu, pot aduce contribuții însemnate la popularizarea tradițiilor folclorice din zona Târnavelor, remarcabile mai ales prin ineditul lor. Aceste colecții cuprind versuri și cântece populare, doine, balade, descântece, strigături de joc, proverbe și zicători, o colecție impresionantă de ghicitori sau cimilituri. Este precizat rolul important avut de Alexandru Lupeanu în comitetul de redacție al primei reviste de folclor din Transilvania, „*Comoara satelor*” cât și la constituirea în Blaj, în anul 1923, al unui muzeu al Târnavelor, dotat cu o diversitate de obiecte etnografice specifice zonei.

Cel de-al optulea capitol al lucrării cuprinde câteva aspecte privind activitatea politică desfășurată de militantul blăjean. Fără a se fi implicat în viața activă a vreunui partid, chiar dacă a avut numeroase provocări în acest sens, Alexandru Lupeanu se remarcă prin promovarea unei politici exclusiv în plan național, în interesul neamului românesc „refuzând orice situații favorizante din politică și multe alte onoruri meritate.”⁶

Capitolul de final al tezei intitulat „Ultimii ani ai vieții: boala, moartea, înmormântarea și testamentul lui Alexandru Lupeanu-Melin” aduce în prim plan gravele probleme de sănătate pe care le-a avut de înfruntat Lupeanu în ultimii ani ai vieții. După o relativă ameliorare a

---

⁶ Ion I. Pogana, „Alexandru Lupeanu-Melin”, în *Ecoul*, anul V, nr.1548, 14 octombrie 1937, p.1.

stării de sănătate în urma intervenției chirurgicale din toamna anului 1934, Lupeanu-Melin își reia activitatea sa cotidiană la catedră, la „Astra” blăjeană, pregătind marile serbări jubiliare ale „Asociațiunii” din septembrie 1936, la Biblioteca arhidiecezană, la gazeta „Unirea Poporului”, la Sindicatul presei române din Ardeal și Banat găzduind în mai 1935 Adunarea generală al acestuia, gazdă primitoare fiind gazeta locală „Unirea Poporului”. A reprezentat elementul esențial în acțiunile premergătoare sărbătoririi bicentenarului Blajului din iunie 1937, eveniment la care spre marele său regret, cât și a participanților la jubileu, primul dintre organizatori Alexandru Lupeanu a fost marele absent. Era reținut, din nou, de împrejurări nefericite, într-o clinică din Cluj, trăind o tristă zi a vieții sale. Acolo la Cluj, după alte trei luni de suferințe, se stinge din viață marele mentor al poporului român Alexandru Lupeanu-Melin. Capitolul prezintă de asemenea aspecte din ceremonialul de înmormântare al ilustrului dispărut, elogiile aduse de confrății de presă omului și operei sale nepieritoare. Este redat testamentul lui Alexandru Lupeanu care, după o viață de apostolat în slujba neamului, lasă drept moștenire câteva rafturi de cărți prețioase, teancuri de manuscrise și un număr mare de publicații nepieritoare, donate Bibliotecii Centrale din Blaj și Liceului de fete, pe care l-a slujit ca profesor și director aproape 20 de ani.

Considerăm că originalitatea lucrării constă tocmai în modul complex de abordare a personalității lui Alexandru Lupeanu-Melin pe care l-am detaliat mai sus. Este prima încercare care abordează viața și activitatea patriotului blăjean în ansamblul ei și în complexitatea sa. Un alt element al originalității tezei îl constituie ponderea mare, de peste 50%, pe care o au izvoarele istorice primare inedite în realizarea acesteia. Ne referim în primul rând la o vastă documentație de arhivă, în prim plan situându-se fondul personal Alexandru Lupeanu-Melin, un fond imens de documente, acte, hrisoave, scrisori, foi volante, mii de pagini de manuscrise, procese-verbale sinodiale, protocoale vechi, etc. O altă caracteristică privind originalitatea tezei o reprezintă modul în care a fost structurată lucrarea, realizându-se o îmbinare armonioasă între cele trei elemente definitorii ale personalității lui Lupeanu: omul, mentorul și Blajul.

Lucrarea își propune să trateze sintetic, pe baza unei vaste documentații arhivistice, prin studiul unei bibliografii adecvate, pe baza periodicelor vremii, puternica relație stabilită între elita românească (reprezentată în cazul nostru prin Alexandru Lupeanu-Melin) și mediul social-politic și cultural în care s-a format și afirmat militantul român. S-a urmărit evidențierea intercondiționărilor factorilor social-politici și culturali cu structura și evoluția inteligenței

românești în contextul mai larg al dezvoltării societății transilvane (zona Târnavelor mai ales), marcată de regimul politic dualist, dar și de perspectiva împlinirii actului Unirii din 1918, cât și a perioadei de după constituirea statului național unitar român.

Lupeanu s-a manifestat pe tot parcursul vieții ca un exemplu reprezentativ de integritate morală ireproșabilă, refuzând orice fel de combinații sau privilegii de natură politicianistă. A fost reprezentantul intelectualului român care și-a subordonat calitățile și energiile, inclusiv viața sa privată, efortului general de a-l ridica pe țărănul român dintr-o stare totală de incultură, greu de definit, la statutul de cetățean util al unui stat independent și unitar. A creat două gazete populare „Solia satelor” și „Unirea Poporului” atunci când gazetăria pentru satele românești din Transilvania, cu câteva excepții, era aproape inexistentă. „Unirea Poporului” a fost cea mai longevivă gazetă pentru popor din Transilvania. Lupeanu „scriitor onest și patriot fără tobe a făcut din gazeta sa o tribună de românism luminat și educație civică înălțătoare pentru lumea satelor ardeleni.”⁷

Cercetarea mea traversează întreaga viață a cărturarului ardelean în legătură cu toate evenimentele vieții sale și ale epocii în care a trăit, s-a educat și a profesat.

---

⁷ Octavian Goga, „La mormântul scriitorului ardelean”, în *Țara Noastră*, anul XVI, nr.1749, 9 octombrie 1937, p. 233.

BIBLIOGRAFIE

I. Izvoare arhivistice

1.Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj, fond Alexandru-Lupeanu Melin; fond Elie Dăianu; fond Vasile Suci; fond Biblioteca Centrală din Blaj; fond Universitatea Ferencz Iozsef Jozsef din Cluj; fond Colecția Anul 1918; fond Consistoriul Mitropolitan Blaj; fond Liga antirevizionistă română;

2.Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Alba, fond Astra – Despărțământul Blaj și Târnava Mică; fond Liceul de fete român unit din Blaj; fond Societatea de lectură a elevilor de la Gimnaziul greco-catolic din Blaj; fond Societatea de lectură a studenților teologi din Blaj „Inochentie Micu Klein”; fond Societatea de lectură „Cosânzeana” a elevilor de la Liceul de fete din Blaj; fond Consistoriul Mitropolitan Blaj.

3.Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Bihor, fond Episcopia Romano-Catolică, Inventar 248 Acte ecleziastice II, Seria Religionaria, 1711-1946, dosar 40, Episcopia de Hajdudorog.

4.Arhivele Societății Române de Radiodifuziune, București, 1930-1932.

II. Biblioteci

1.Biblioteca Academiei Române Cluj-Napoca, fond Blaj; secțiunea manuscrise Revista Pefanca; manuscrise literare aparținând lui Alexandru Lupeanu-Melin;

2.Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca, Șematismul veneratului cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anii 1880, 1886, 1890; manuscrise;

3. Biblioteca Națională București, secțiunea manuscrise; Corespondența dintre dr. Elie Dăianu și Alexandru Lupeanu Melin.

4. Biblioteca Documentară Timotei Cipariu Blaj, manuscrise, periodice;

5. Biblioteca Fővárosi Szabo Ervin Könyvtár, Budapesta, manuscrise;

6. Biblioteca Digitală Arcanum Budapesta, periodice;

7. Biblioteca Országos Széchényi Könyvtár Budapesta, Erdélyi Lexikon, szerkesztette dr. Osvát Kálmán, Nagyvárad (Oradea), 1928.

III. Corespondența purtată de Alexandru Lupeanu-Melin (selectiv)

1. Fond Alexandru Lupeanu –Melin (Arhivele Naționale Cluj)

Dosar 232 - scrisoare primită de la Ion Agârbiceanu, f. 1

Dosar 235 - scrisoare primită de la Ioan A. Bassarabescu, f. 1

Dosar 236 - scrisoare primită de la Ioan Bălan, f. 1

Dosar 237 - scrisoare primită de la Ștefan Bălăceanu, f. 1-5

Dosar 238 - scrisoare primită de la Ștefan Berindei, f. 1

Dosar 239 - scrisoare primită de la V. Buliga f. 1

Dosar 240 - scrisoare primită de Ion Bianu, f. 1

Dosar 241 - scrisoare primită de la Iosif Blaga, f. 1

Dosar 242 - scrisoare primită de la Ioan Bozdog f. 1

Dosar 243 - scrisoare primită de la George Preda f. 1

Dosar 244 - scrisoare primită de la Augustin Caliani, f. 1-2

Dosar 245 - scrisoare primită de la Alexandru Ciura, f. 1

Dosar 246 - scrisoare primită de la Longin Corcheș, f. 1-6

Dosar 249 - scrisoare primită de la Sever Dan, f. 1-2

Dosar 254 - scrisoare primită de la George Bogdan Duică f. 1

Dosar 255 - scrisoare primită de la Victor Eftimiu, f. 1

Dosar 256 - scrisoare primită de la C S Făgețel, f. 1-2

Dosar 258 - scrisoare primită de la gazeta cehă Lidove Noviny, f. 1-5

Dosar 259 - scrisoare primită de la Ioan Georgescu, f. 1
Dosar 260 - scrisoare primită de la Onisifor Ghibu, f. 1
Dosar 261 - scrisoare primită de la Emil Hațieganu, f. 1
Dosar 269 – scrisoare primită de la Iuliu Maniu, f. 1
Dosar 273 - scrisori primite de la moșu, f. 1-36
Dosar 274 - scrisoare primită de la Zenovie Pâclișanu, f. 1-2
Dosar 275 - scrisoare primită de la K D Mugur f. 1-2

2. Fond Biblioteca Centrală Blaj

Dosar 252 – Scrisoare primită de la Vasile Goldiș

3. Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca; Cataloge tradiționale, corespondență;

Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 265;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 185;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 241;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 180;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 183;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 276-277;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 237;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Societatea „Petru Maior”, dosar II, f. 176;
Alexandru Lupeanu-Melin - Fond Hossu Longin, ms 4119,VI, f. 270;
Alexandru Lupeanu-Melin – Fond Hossu Longin, ms 4119,XI, f. 165-166;
Alexandru Lupeanu-Melin – Fond George Sion, ms 4125,VI, f. 117;

4. Biblioteca Națională a României, București

Ms 6124 - Scrisoare de la Alexandru Lupeanu către Aurel Pavel Bănuț;

Ms 6125 - Scrisoare de la Aurel Pavel Bănuț către Alexandru Lupeanu;

Ms 7835 -7840 - scrisoare de la Alexandru Lupeanu către Elie Dăianu;

Ms 7846 - scrisoare de la „Unirea Poporului” către Elie Dăianu;

IV. Almanahuri

1. *Almanahul presei române pe 1926*, Tipografia „Viața” Cluj.
2. *Almanahul Societății Academice „Petru Maior” al Societăților pe Facultăți și Academii și al Cercurilor Studențești Regionale din Cluj*, Cartea Românească S.A., Cluj, 1929.

V. Calendare

1. *Calendrul Asociațiunii pe anul Mântuirii 1919*, Editura Asociațiunii, Sibiu, 1919.
2. *Calendarul de la Blaj*, pentru anii 1925-1938, întocmit de gazeta „Unirea Poporului”, condusă de Alexandru Lupeanu-Melin, Blaj.
3. *Călindariul de la Cluj* pentru anii 1910, 1912, 1916; calendare populare realizate de Alexandru Lupeanu-Melin, Cluj.
4. *Calendarul pentru popor al Asociațiunii* pentru anii 1917, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1937; Sibiu.
5. *Calendarul săteanului*, Sibiu, 1937.
6. *Calendarul Unirei* pentru anii 1908, 1909, 1910, 1912; Blaj.
7. Ghinoiu Ion, *Calendarul țăranului român – Zile și mituri*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2018.

VI. Enciclopedii

1. Roxana Alexandra Costinescu, *Enciclopedia României*, Tipografia Moldova, Iași, 2010.
2. *Minerva Enciclopedia Română*, Editura Comitetului de Redacție Minerva, Cluj, 1929.
3. Predescu Lucian, *Enciclopedia Cugetarea material românesc oameni și înfăptuiri*, Editura Cugetarea - Georgescu Delafras, București, 1941.
4. Dumitru Tudor, *Enciclopedia civilizației românești*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1982.
5. *Enciclopedia istoriei politice a României (1859-2002)*, coordonator Stelian

Negrea, 2003.

VII. Periodice (gazete)

Periodicele menționate sunt selectate doar din anii care au intrat în incidență cu problematica acestei lucrări, în funcție de necesitățile capitolului respectiv.

- **Acta Musei Napocensis XXIV-XXV**, Cluj-Napoca, 1987-1988.
- **Adevărul**, București, 1937.
- **Adevărul literar și artistic**, București, 1937.
- **Aiudul**, Aiud, 1937.
- **Alba-Iulia, organ al proclamării unității naționale**, Alba-Iulia, 1918; 1928.
- **Albina**, București, 1923
- **Amicul Școalei**, Cluj, 1933
- **Amicul tinereții**, Blaj, 1934-1937.
- **Anuarul de folclor, vol. I-VII**, Cluj-Napoca, 1980-1983.
- **Anuarul Institutelor de învățământ greco-catolic din Blaj**, Blaj, 1918/1919, 1922/1923, 1923/1924, 1926/1927.
- **Anuarul Liceului român unit de fete din Blaj pe anii școlari 1928/1929-1937/1938**, Tipografia Seminarului, Blaj, 1939.
- **A nap (Ziua)**, Budapesta, 1913-1914.
- **Ardealul**, Viena, 1922.
- **Arieșul**, Turda, 1927.
- **Az est (Gazeta de seară)**, Budapesta, 1913.
- **Biserica și școala**, Arad, 1938.
- **Blajul**, Blaj, 1924-1936.
- **Boabe de grâu**, București, 1932; 1936-1937.
- **Buletinul comisiunii monumentelor istorice**, Vălenii de Munte, 1931.
- **Budapesti Kozlony (Jurnalul oficial de Budapesta)**, Budapesta, 1914.
- **Budapesti Hirlap (Știri budapestane)**, Budapesta, 1914.
- **Calendarul de la Blaj**, Blaj, 1925-1938.

- **Calendarul pentru popor al Asociațiunii pentru anii 1917, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1937;** Sibiu.
- **Calendarul săteanului,** Sibiu, 1937.
- **Calendarul Unirei pentru anii 1908, 1909, 1910, 1912;** Blaj.
- **Călindariul de la Cluj pentru anii 1910, 1912, 1916;** Cluj.
- **Carpații,** Cluj, 1933-1934.
- **Cele trei Crișuri,** Oradea, 1921.
- **Clujul creștin,** Cluj, 1935.
- **Comoara satelor,** Blaj, 1923-1927.
- **Convorbiri literare,** Iași, 1912; 1922.
- **Corvina,** Budapesta, 1918.
- **Cosânzeana,** Orăștie, 1912-1915.
- **Cultura creștină,** Blaj, 1937-1938.
- **Cultura poporului,** Cluj, 1921.
- **Curentul,** București, 1936, 1944.
- **Cuvântul,** București, 1937.
- **Cuvântul poporului,** Săliște, 1923.
- **Dacia,** București, 1922.
- **Deutsche Tagespoft (Stiri germane),** Sibiu, 1923.
- **Dimineața,** București, 1936, 1943.
- **Drapelul,** Lugoj, 1937.
- **Dreptatea Târnavelor,** Blaj, 1934-1937.
- **Dumineca,** Sighet, 1936-1937;
- **Farul Nou,** București, 1937.
- **Făt Frumos,** Iași, 1943.
- **Flori de crin,** Șimleul Silvaniei, 1936-1937.
- **Foaia noastră,** Cluj, 1937.
- **Foaia poporului,** Sibiu, 1944.
- **Foaia poporului român,** Budapesta, 1914.
- **Foaia scolastică,** Blaj, 1913-1914.
- **Gazeta antirevizionistă,** Arad, 1934.

- **Gazeta română**, Budapesta, 1913.
- **Gazeta școlii**, Botoșani, 1925.
- **Gazeta Transilvaniei**, Brașov, 1911-1914.
- **Gazeta ziaristilor**, București, 1926.
- **Gând românesc**, Cluj, 1937-1939.
- **Gândirea**, Cluj, 1936.
- **Hivatalos Lap (Pagina oficială)**, Segesvar (Sighișoara), 1906-1907.
- **Keleti Ujsag (Știrile dimineții)**, Budapesta, 1913-1914.
- **Ideea europeană**, București, 1924.
- **Înfrățirea**, București, 1943.
- **Învățătorul**, Cluj, 1927,
- **La corrispondeza rumena**, Parma, 1914.
- **Lanuri**, Mediaș, 1937
- **Lăcrămioare**, Blaj, 1934.
- **Libertatea**, Orăștie, 1923.
- **Lidove Noviny**, Brno. 1924.
- **Luceafărul**, Budapesta; Sibiu, 1902; 1907-1908; 1911.
- **Lumea copiilor**, București, 1922-1923.
- **Lumea universitară**, Cluj, 1922
- **Lumea și Țara**, Cluj, 1937, 1943.
- **Lupta**, București, 1933-1936.
- **Lupta presei transilvane**, București, 1945.
- **Națiunea română**, Cluj, 1937.
- **Neamul românesc**, Vălenii de Munte, 1912, 1937, 1943.
- **Neamul românesc literar**, Vălenii de Munte, 1912.
- **Neamul românesc pentru popor**, București, 1920.
- **Noi**, Cluj, 1913.
- **Observatorul**, Beiuș, 1933.
- **Ofensiva română**, Cluj, 1937.
- **Olteanul**, Făgăraș, 1915-1916.
- **Patria**, Cluj, 1944.

- **Pesti Hirlap (Știri budapestane)**, 1912.
- **Poporul român**, Budapesta-Arad, 1913-1914.
- **Preocupări literare**, București, 1937.
- **Presa**, București, 1923.
- **Progres și cultură**, Târgu-Mureș, 1934.
- **Radio și Radiofonia**, București, 1930
- **Ramuri**, Craiova, 1906 – 1907.
- **Răvașul**, Cluj, 1907-1909.
- **Răvașul Astei**, Blaj, 1937.
- **Revista economică**, Sibiu, 1945.
- **Revista teologică**, Sibiu, 1912, 1932.
- **România eroică**, Cluj, 1937.
- **România nouă**, Cluj, 1937.
- **Românul**, Arad, 1914; 1918.
- **Românul Târnăvean**, Blaj, 1934.
- **Scrisul românesc**, Craiova, 1927.
- **Sionul românesc**, Lugoj, 1944.
- **Societatea de mâine**, Cluj, 1924, 1937.
- **Solia Dreptății**, Orăștie, 1937.
- **Solia**, Orăștie, 1937.
- **Solia satelor**, Cluj, 1912-1913.
- **Solia zilei**, Cluj, 1919.
- **Spre lumină**, Iași,
- **Tageblatt (Foaia zilei)**, Sibiu, 1923.
- **Telegraful român**, Sibiu, 1907, 1923.
- **Timpul**, București, 1937.
- **Timpul Provinciei**, Arad, 1937.
- **Tinerimea nouă**, Blaj, 1937
- **Târnava**, Diciosânmărtin (Târnăveni), 1930, 1937.
- **Transilvania**, Sibiu, 1909-1938.
- **Transilvania Românească**, Alba Iulia, 1921.

- **Tribuna**, Arad, 1910.
- **Tribuna**, Cluj, 1939.
- **Tribuna**, Sibiu, 1929.
- **Tribuna Transilvaniei**, Sibiu, 1946.
- **Țara Bârsei**, Brașov, 1929-1930.
- **Țara noastră**, București, 1937.
- **Unirea**, Blaj, 1907-1908; 1912-1914; 1918-1937.
- **Universul**, București, 1936, 1944.
- **Universul literar**, București, 1927.
- **Unirea poporului**, Blaj, 1919-1944.
- **Vestul României**, Oradea Mare, 1924.
- **Vestitorul**, Oradea, 1937-1938.
- **Viața**, București, 1943.
- **Viața Literară**, București, 1941.
- **Viața românească**, Iași, 1912. 1928.
- **Viitorul**, București, 1923.
- **Voința**, Cluj, 1921.
- **Vremea**, București, 1937, 1944.

VIII. Lucrări speciale cu referiri la activitatea lui Alexandru Lupeanu

1. Antip Constantin, *Istoria presei române*, Editura Academiei RSR, București, 1979.
2. Bârlea Ovidiu, *Istoria folcloricii românești*, Editura Enciclopedică Română, București, 1974.
3. Brateș Radu, *Aspecte din viața Blajului*, Editura Clusium, 2008.
4. Brateș Radu, *Oameni din Ardeal*, Editura Minerva, 1973.
5. Bornemisa Sebastian, *Gazetele populare din Transilvania și Banat*, Cluj, 1939.
6. Breazu Ion, *Povestitori ardeleni și bănățeni pâna la Unire (antologie)*, Editura Cartea Românească, Cluj, 1937.
7. Breazu Ion, *Temeiurile populare ale literaturii române din Transilvania*, Editura Casa Școalelor, Cluj, 1943.

8. Buzași Ion, *Scriitorii români și Blajul*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997.
9. Buzași Ion, Gheorghiu Florin, *Alexandru Lupeanu Melin, Început de autobiografie însemnări și amintiri*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2012.
10. Buzași Ion, Seiceanu Teodor, *Blajul-vatră de istorie și cultură*, Editura Albatros, București, 1986.
11. Comșa Nicolae, *Dascălii Blajului, Seria lor cronologică cu date bio-bibliografice*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1940.
12. Comșa Nicolae, *Manuscrise românești din Biblioteca Centrală din Blaj*, 1944.
13. Comșa Nicolae, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului (1754-1948)*, Editura Demiurg, București, 1974.
14. Elefterescu E.M., *Locuri ardelene; monografii*, Editura Librăriei Pavel Suru, București 1934.
15. Groza Angela, Groza Rozalia, Ionescu Elena, *Școlile Blajului – izvor de haruri*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2004.
16. Hinescu Ana, Hinescu Arcadie, *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2012.
17. Iorga Nicolae, *Oameni care au fost*, volum IV, Editura Fundația pentru Literatură și Artă Regele Carol I, București, 1939, pp. 225-226.
18. Lupean Nerva Radu, *Melin-roman biografic*, Editura Universității Lucian Blaga din Sibiu, 2010.
19. Macaveiu Victor, *Bicentenarul Blajului – Cuvânt introductiv*, Blaj, 1937.
20. Manciuc Luca, *Presa românească din Cluj (1845-1Decembrie 1918) - Aspecte ale luptei pentru afirmarea idealului național*, Editura Napoca Star, Cluj Napoca, 2001.
21. Manciulea Ștefan, *Biblioteca Centrală din Blaj*, Cartea Românească, București, 1938.
22. Manciulea Ștefan, *Istoria Blajului*, Editura Astra, Blaj, 2001.
23. Mârza Eva, Rus Anton, *Bibliografia cărților blăjene de la începuturile tipografiei până la anul 1948*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2004.
24. Moldovan Ion, *Școlile Blajului – antologie aniversară*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2009.
25. Mușlea Ion, *Anuarul Arhivei de folclor*, Editura Cartea Românească. București, 1935.

26. Mușlea Ion, *Bibliografia folclorului românesc 1930-1955*, Editura Saeculum, București, 2003.
27. Petcu Marian, *Istoria jurnalismului din România în date*, Editura Polirom, București, 2012.
28. Petrescu Luian, *Istoria Blajului și marea sa importanță în istoria neamului românesc*, Editura Dosoftei, Iași, 1997.
29. Pop Silvia, *Despărțământul Blaj al Astrei (1870-2011)*, Biblioteca Județeană Astra Sibiu, 2011.
30. Popa Mircea, *Presa clujeană de la începuturi până azi (170 de ani)*, Editura Eikon, București, 2014.
31. Popa Mircea, Tașcu Valentin, *Istoria presei literare românești din Transilvania de la începuturi până în 1918*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
32. Popa Septimiu, *Caravanele Ardealului*, ediția a II-a; îngrijită și prefătată de Ion Buzași, Editura Didactica Nova, Cluj, 2004.
33. Preda George, *Activitatea Astrei în 25 ani de la Unire (1918-1943)*, Editura Astrei, Sibiu, 1944.
34. Pușcariu Cav. Ioan, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, vol.I-II, Sibiu, 1892; 1895;
35. Râșniță Elena, *Dor de pe Târnave, Cântece din Valea Sasului, județul Târnava Mică*, Tipografia Seminarului Teologic, Blaj, 1936.
36. Rodean Maria, *Școlile Blajului în literatură*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2013.
37. *Serbările de la Blaj din 1911, o pagină din istoria noastră culturală*, Tipografia Seminarului Teologic, Blaj, 1911.
38. *Școlile Blajului. Antologie aniversară*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2009.
39. Șoldu Ioan, *Personalități greco-catolice care au marcat istoria, cultura și spiritualitatea poporului român*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2011.

IX. Lucrări generale despre epoca în care a trăit Alexandru Lupeanu

1. Acu Dumitru, *Asociațiunea Astra - 150 de ani, Repere cronologice 1861-2011*, Editura Asociațiunii Astra Sibiu, 2011.

2. Albani Tiron, *Douăzeci de ani dela Unire, Monografie comemorativă a unirii*, volumul I, *Cum s-a făcut Unirea*, Editura Grafica, Oradea, 1938.
3. Antonescu A, Mihai, *Regimul agrar român și chestiunea optanților unguri*, Editura „România Nouă” Teodor I. Voinea, București, 1923.
4. Ardeleanu Ion, Mușat Mircea, *Viața politică în România 1918-1921*, Editura politică, București, 1976.
5. *Astra în anii de după războiu (1918-1928)*, Editura Asociațiunii, Sibiu,
6. Berindei Dan, *Cultura națională română modernă*. Editura Eminescu, București, 1986.
7. Berenyi Maria, *Cultura românească la Budapesta în secolul al XIX-lea*, Gyula, 2000.
8. *Biserica Română Unită cu Roma: istorie și spiritualitate. La 150 de ani de la înființarea Mitropoliei Române Unite cu Roma la Blaj*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2003.
9. Bârlea Octavian, *Mitropolia Bisericii Române Unite proclamată în 1855 la Blaj*, Munchen, 1987.
10. Bârlea Pompei, *Blaj. Mic îndreptar turistic*, Editura Meridiane, 1968.
11. Boitoș Olimpiu, *Progresul cultural al Transilvaniei după unire*, Tipografia Cartea Românească, Sibiu, 1942.
12. Boșca Emil Mălin, *Lupta presei transilvane*, București, 1945.
13. Braniște Valeriu, *Oameni, fapte, întâmplări*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
14. Breazu Ion, *Literatura Transilvaniei. Studii, articole, conferințe*, Sibiu, 1944.
15. Bunea Augustin, *Discursuri, autonomia bisericească, diverse*, Blaj, 1903.
16. Buzași Ion, *Ion Bianu și Nicolae Comșa sau Dialog între unchi și nepot*, Editura Buna Vestire, Blaj, 2007.
17. Buzași Ion, *Eminescu și Blajul*, Editura Eco Transilvan, 2016
18. *Carmen Saeculare (1862-1912), Memorialul jubiliar al Societății Academice „Petru Maior”*, Budapesta, 1912.
19. *Cartea Unirii 1918-1928*, Editura „Luceafărul” Soc. Anon. Rom., București, 1928
20. Căzănișteanu Constantin, *Documente ale Unirii 1600-1918*, Editura Militară, București, 1984.
21. Ciorogariu Roman, *Din trecutul revistelor și ziarelor de la noi: Speranța (1869), Lumina (1872), Biserica și școala (1887), Tribuna (1884-1912)*, Biblioteca ziaristică, 1934.

22. Clopoșel Ion, *Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România*, Editura Societatea de Măine, Cluj, 1926.
23. Chiorean Ioan, *Mișcarea națională română din Austro-Ungaria (1867-1918)*, Târgu Mureș, 2000.
24. Chindriș Ion, *Transilvanica*, Editura Cortimpex, Cluj-Napoca, 2003.
25. Câmpeanu Remus, *Elitele românești din Transilvania veacului al XVIII-lea*, Ediția a 2-a, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca, 2008.
26. Coleta de Sabata, *Arădani la început de veac*, „Vasile Goldiș” Univers Press, Arad, 2000.
27. Comșa Nicolae, *Corespondența între Ion Micu Moldovanu și Ion Bianu, un capitol din colaborarea între Cluj și București*, Tipografia Seminarului, Blaj, 1943.
28. Crăciun Cornel, *Cultură și reclamă în Transilvania interbelică*, Editura Presa Universitară Clujeană, 1998.
29. Crăciun Ioan, *Bibliografia Transilvaniei Românești 1916-1936*, București, 1937.
30. Curticăpeanu Vasile, *Mișcarea culturală românească pentru unirea din 1918*, Editura Științifică, București, 1968.
31. Cutcutache Constantin, *Un mare conflict internațional: Opțiunile unguri ai Transilvaniei și reforma agrară din România*, București, 1931.
32. Dăianu Elie, *Scrieri*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2010.
33. Densușianu Nicolae, *Cercetări istorice în arhivele și bibliotecile Ungariei și ale Transilvaniei*, Tipografia Academiei Române, București, 1880.
34. Dobre Alexandru, *Idealul unității naționale în cultura română*, Editura Minerva, București, 1988.
35. Dobrescu Vasile, *Elita românească în lumea satului transilvănean 1867-1918*, Editura Universității „Petru Maior” din Târgu Mureș, 1996.
36. *Documente privind Revoluția de la 1848 în Țările Române; Transilvania, vol. V, 26 mai-4 iunie 1848*, Editura Academiei Române, București, 1992.
37. Dragoman Corneliu, *Asociațiunea Astra. Activitatea editorială la Sibiu*, Sibiu, 1973.
38. Dudaș Vasile, *Voluntarii Marii Uniri*, Editura Augusta, Timișoara, 1996.
39. Fola Victor Nicolae, *Școlile Blajului între anii 1850-1918*, Editura Ardealul, Tg.-Mureș, 2009.

40. Garoflid Constantin, *Chestia agrară în România*, Editura Gutenberg, București, 1920.
41. Georgescu Ioan, *Istoria bisericii creștine universale cu deosebită privire la trecutul bisericii românești unite cu Roma*, Tipografia Seminarului Teologic, Blaj, 1931.
42. Goldiș Vasile, *Scrieri social-politice și literare*, Editura Facla, Timișoara, 1976.
43. Grămadă Livia, *Presa satirică românească din Transilvania 1860-1918*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1974.
44. Ghitta Ovidiu Augustin, *Scrierea chirilică românească din Transilvania și Ungaria Habsburgică (sec.XVIII)*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2015.
45. Hitchins, Keith *Constiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania 1868-1918*, Editura Dacia, Cluj, 1992.
46. Hitchins Keith, *Studii privind istoria modernă a Transilvaniei*, Editura Dacia, Cluj, 1970.
47. Hulea Eugen, *Astra-istoric, organizare, activitate, statute și regulamente*, Sibiu, Editura Astrei, 1944.
48. Ignat Adrian, *Aportul Bisericii la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, Editura Universitară, 2011.
49. Ilea Vasile, *Școala Superioară Țărănească*, Sighet, 1933.
50. Iorga Nicolae, *Istoria Literaturii Românești în veacul al XIX-lea de la 1821 înainte*, vol.I, Editura Minerva, 1983.
51. Iorga Nicolae, *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*, Editura Minerva, București, 1977.
52. Iorga Nicolae, *Sate și preoți din Ardeal*, Editura Institutului de Arte Grafice, București, 1902.
53. Iorga Nicolae, *Serbările de la Blaj*, Însemnătatea lor politică, culturală și literară, Vălenii de Munte, 1911.
54. Jancso Benedek, *Erdely es a Nagyroman Aspiraciok* (Transilvania și marile aspirații românești), Editura Szabad Lyceum, Budapesta, 1918.
55. *Istoria României, Transilvania vol.II (1867-1947)*, Editura George Barițiu, Cluj-Napoca, 1999.
56. Lapedatu Alexandru, *Miscellanee, Cuvinte comemorative, panegirice, ocazionale și politice*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1926.

57. *Legile scolastice de la Gimnasiulu superiore greco-catolicu din Blasiu*, Blasiu, 1882.
58. Livezeanu Irina, *Cultură și naționalism în România Mare 1918-1930*, Editura Humanitas, București, 1998.
59. Lupaș Ion, *Contribuțiuni la istoria ziaristiceii românești ardelene*, Editura Asociațiunii, Sibiu, 1926.
60. Lupaș Ion, *Importanța istorică a Transilvaniei ca centru vital al românismului*, Sibiu, 1943.
61. Lupaș Ion, *Importanța istorică a zilei de 1 Decembrie 1918*, Sibiu, 1944.
62. Lupaș Ion, *Înființarea Asociațiunii și conducătorii ei*, Biblioteca Județeană Astra, Sibiu, 2010.
63. Lupaș Marina Vlasiu, *Aspecte din Istoria Transilvaniei*, Tipografia Dacia Traiană, Sibiu, 1945.
64. Maior Liviu, *Alexandru Vaida-Voevod între Belvedere și Versailles (însemnări, memorii, scrisori)*, Editura Sincron, Cluj, 1993.
65. Maior Liviu, *Mișcarea națională românească din Transilvania 1900-1914*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
66. Manciulea Ștefan., *Ctitorii școalelor din Blaj*, Tipografia Seminariului, Blaj, 1938.
67. Manciulea Ștefan, *Muzeul Blajului*, Editura Cultura Creștină, Blaj, 1940.
68. *Marea Unire de la 1918*, Biblioteca despărțământului București al Asociațiunii “Astra”, București, 1 Decembrie 1943.
69. Marica George, *Studii de istoria și sociologia culturii române ardelene din secolul al XIX-lea*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977.
70. Matei Pamfil, *Astra și rolul ei în cultura națională (1861-1950)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986.
71. Neagoe Stelian, *Viața universitară clujeană interbelică*, vol. II, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
72. Neagoe Stelian, *Viața universitară clujeană interbelică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998.
73. Neagoie Aurelia Mariana, *Etape în devoltarea folcloristicii blăjene*, (teză de doctorat), Alba Iulia, 2017.

74. *Memorandumul 1892-1894. Ideologie și acțiune politică românească*, Editura Progresul Românesc, București, 1992
75. Mitu Sorin, *Transilvania mea – Istorie, mentalități, identități*, Editura Polirom, București, 2006.
76. Mârza Iacob, *Școală și națiune (Școlile din Blaj în epoca renașterii naționale)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987.
77. Neagoe Stelian, *Viața universitară clujeană interbelică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1998.
78. Nicoară Simona, *Națiunea modernă*, Mituri. Simboluri. Ideologii, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2002.
79. *Nume de localități de pe teritoriul sfintei coroane ungare (A magyar szent korona orszagainak Helyisegnevtara)*, Editura Tipografia de Carte, Budapesta, 1913.
80. Păcățian V. Teodor, *Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș, aduse în războiul mondial din anii 1914-1918*, Editura Asociațiunii, Sibiu, 1923.
81. Păcurariu Mircea, *Dicționarul teologilor români*, Editura Andreiana, Sibiu, 2014.
82. Păcurariu Mircea, *Politica statului ungar față de biserica românească din Transilvania în perioada dualismului 1867-1918*, Sibiu, 1986.
83. Petrescu Lucian, *Istoria Blajului*, Editura Dosoștei, Iași, 1997.
84. Plămădeală Antonie, *Dascăli de cuget și simțire românească*, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe, București, 1981.
85. Pomogats Bela, *Magyar Irodalom Erdelyben (1918-1944)*, Pallas-Akademia, Miercurea Ciuc (Csikszereda), 2008.
86. Pop Dumitru, *Obiceiuri agrare în tradiția populară românească*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1989.
87. Popa Mircea (coordonator), *Astra și Marea Unire*, Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2018.
88. Popa Mircea, *Timotei Cipariu, ipostazele enciclopedistului*, București, Editura Minerva, 1996.
89. Popeangă Vasile, *Școala românească din Transilvania în perioada 1867-1918 și lupta sa pentru Unire*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974.

90. Popovici C. Aurel, *Chestiunea Naționalităților. Modurile soluționării sle în Ungaria*, Institutul Tipografic Sibiu, Tipografia Abini, 1894.
91. *Publicațiile periodice românești, Tom. II, 1907-1918 și Supliment 1790-1906*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969.
92. Purcaru Ilie, *Literatură și națiune*, Editura Eminescu, București, 1986.
93. *Raport despre instituțiile de învățământ greco-catolic din Balazsfalva-Blaj, Gimnaziul Superior, Institutul Pedagogic pe anul școlastic 1905-1906*; Balazsfalva-Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan , 1906.
94. Rațiu Ioan, *Blajul – scurte notițe informative*, Tipografia Ciurcu & Comp., Brașov, 1911.
95. Rădulescu Motru Constantin , *Psihologia poporului român*, Editura Paidea, București, 1998.
96. *Recunoștința Ardealului către Liga Culturală și Vechiul Regat*, Tipografia Națională, Cluj, 1931.
97. *Regulament al Afacerilor Interne pentru Despărțămintele Asociațiunii*, Editura Asociațiunii, Sibiu, 1897
98. Schaser Angelika, *Reformele iozefine în Transilvania și urmările lor în viața socială*, Editura Hora, Sibiu, 2000.
99. Sigmirean Cornel, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Presa universitară clujeană, 2000.
100. *Sindicatul Presei Române din Transilvania și Banat, a XI-a Adunare Generală*, Tipografia Cultura Cluj, 1930.
101. *Statutele Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român*, Sibiu, 1874
102. *Statutele Societății pentru crearea unui Fond de Teatru Național Român*, Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1902.
103. Stoica Robertina, *Bibliografia de referință a cărții vechi*, București CIMEC, 1999.
104. Suciu Coriolan, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, Editura Academiei, București, 1967
105. Suciu Coriolan, *Arhieriei Blajului ctitori de școli naționale la 190 de ani de la*

- deschiderea școlilor din Blaj*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1944.
106. Szogyi Laszlo, Sigmirean Cornel, Zsolt Simon, *Studenti români din Transilvania la universitățile din Europa în secolele XVI-XX*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 2011.
107. Șeicaru Pamfil, *Istoria presei*, Editura Autograf MJM, Craiova, 2013.
108. Șematismul Veneratului Cler al Arhidiecezei Mitropolitane Greco-Catolice Române de Alba Iulia și Făgăraș pe anul 1932, Blaj, 1932.
109. Tibad Antal *A roman kerdes es a magyar nemzetisegi politika*, Budapest, Ed. Grill Karoly, 1894.
110. Vedinaș Traian, *Onisifor Ghibu, educator și memorialist*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1983.
111. *Teatrul Național Cluj-Napoca, studiu monografic 1919-1994*, Imprimeria Ardealul, 1994.
112. Vârgolici Teodor, *Istoricul Societății Scriitorilor Români (1908-1948)* Editura 100+1 GRAMAR, București, 2002.